

ימי תשועה, שכבה צעירה
למה בכה הנער? – לקראת שבועות
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

4. למה בכה הנער? אהבת התורה של רבי אליעזר בן הורקנוס

ימי תשועה, לקראת שבועות
שכבה צעירה

הרציונאל

"וַיְהִי עֵינֵיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךְ" (ישעיהו ל', כ').

אחד האמצעים הטובים לעורר אהבה לתורה וללומדיה הוא לספר לילדים על חכמינו זיכרונם לברכה שלמדו תורה במסירות נפש בכל תנאי ולא הסיחו את דעתם מן הלימוד. בגיל הרך הילדים שואפים להזדהות עם אנשים נערצים, ולכן נעמיד לפניהם דמויות של תלמידי חכמים צדיקים כדי שירצו להיות כמותם. בשיעור זה נספר על אהבת התורה הגדולה שהייתה לרבי אליעזר בן הורקנוס, ואת המעשים שעשה כדי ללמוד תורה. בסיכום נשמע מהילדים מה הם מוכנים לעשות כדי ללמוד תורה.

המטרות

- התלמידים יבינו מהי אהבת תורה דרך סיפור ילדותו של רבי אליעזר.
- התלמידים יזדהו עם רצונו העז של רבי אליעזר ללמוד תורה, ומתוך כך יפתחו בע"ה רצון זהה.

מבנה השיעור

- פתיחה: קופסת המשאלות (מליאה)
- שלב א': פתיחת קופסאות (מליאה)
- שלב ב': רבם של כל ישראל (קבוצות)
- שלב ג': מזדהים עם רבי אליעזר (מליאה)
- סיכום: מה נוסף לקופסת המשאלות? (עבודה אישית)

ההכנות הנדרשות

- יש להכין ארבע קופסאות אטומות. את הקופסה הראשונה יש להשאיר ריקה. בקופסה השנייה יש להכניס ברכון של ברכת המזון, לוח עם אותיות האל"ף-בי"ת, ותמונה של ילד אומר קריאת שמע (נספח 1). בקופסה השלישית יש להכניס תמונה של עין דומעת (נספח 1). בקופסה הרביעית יש להכניס שקית עפר.
- יש לצלם ולגזור את כרטיסי התמונות ואת קטעי הסיפור (נספח 2) כמספר הזוגות או הקבוצות, לפי הבחירה.
- יש לצלם מספר פעמים כל תמונה (נספח 3).
- יש להכין פתקים ריקים לשלב הפתיחה ולשלב הסיכום.

מהלך השיעור

ימי תשועה, שכבה צעירה
למה בכה הנער? – לקראת שבועות
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ב"ה

פתיחה: קופסת המשאלות (מליאה)

- נציג בפני התלמידים את קופסת המשאלות (הקופסה הריקה), ונבקש לחשוב על משאלה שהיו רוצים מאוד שתתקיים.
- נחלק פתקים ריקים ונבקש לכתוב את המשאלה ולהכניסה לקופסה.
- נאמר: היום נכיר נער ושמו אליעזר. גם לו היה רצון חזק מאוד למשהו. מה היה רצונו?

שלב א': פתיחת קופסאות (קבוצות)

- נקרא את הסיפור "כך התחיל רבי אליעזר בן הורקנוס ללמוד תורה" (מעובד על פי "כה עשו חכמינו", עורכת: יוכבד סגל).

חלק א: גם אני רוצה ללמוד תורה

אליעזר (בן הורקנוס) היה בחור גדול וחזק. יום-יום היה יוצא יחד עם אחיו לחרוש את שדותיו של אביו. היו אחיו חורשים במישור - מקום שבו האדמה ישרה, והוא חרש על ההר - מקום שבו סלעים ואדמה קשה. ישב אליעזר על אבן ובכה.

- נשאל את התלמידים: מדוע לדעתכם בכה אליעזר, מה הוא רוצה?

בא אביו ושאלו: "מפני מה אתה בוכה, בני? האם זה מפני שאתה חורש על סלעים ואחיד חורשים במישור? אל תבכה! מחר תחרוש אתה במישור".
למחרת חרש אליעזר במישור ושוב בכה. התפלא אביו ושאל: "מפני מה אתה בוכה עכשיו, בני? אולי מצטער אתה על שנתתי לך לחרוש במישור?" ענה אליעזר: "לא". "אם כן מדוע אתה בוכה?" המשיך אבא לשאול, "מה רצונך בני? הן איש עשיר כמוני יוכל לתת לך כל מה שתחפוץ: כסף, זהב, מלבושים לרוב ואוכל משובח, ומדוע תבכה?"
"מפני שאני רוצה ללמוד תורה", ענה אליעזר, "אם יש בי כוח לחרוש אדמת סלעים, יספיק לי כוחי גם ללמוד תורה".

- נשאל את התלמידים: מה רצה אליעזר? האם לדעתכם אביו שמח על כך שבנו רוצה ללמוד תורה? (נשמע תשובות אחדות)
- נציג את קופסה 2 (תוכן הקופסה - אותיות אל"ף-בי"ת, ברכון, ותמונה של ילד אומר קריאת שמע), ונאמר: קופסה זו יכולה לעזור לנו להבין כיצד הגיב אביו של אליעזר.
- נניח את הפריטים על שולחן המורה ונמשיך לספר.

חלק ב: ללמוד תורה? בשום אופן לא!

צחק אביו ואמר: "בחור גדול בגילך ילך ללמוד תורה? אפילו לקרוא את האותיות אינך יודע. אין אתה יודע לברך ברכת המזון ולא לומר קריאת שמע. מגיל צעיר מאוד אהבת לעבוד בשדה, איך תוכל כעת ללמוד תורה? יש לי פתרון מצוין בשבילך - תתחתן וכשהיו לך ילדים תשלח אותם

ב"ה

ימי תשועה, שכבה צעירה
למה בכה הנער? – לקראת שבועות
מפתח הלב מתוך אמונה, המינהל לחינוך דתי

ללמוד בית הספר".

אך אליעזר לא שמע לדברי אביו, הוא רצה ללמוד תורה. "אלך לירושלים ואלמד אצל רבי יוחנן בן זכאי!" אמר.

עכשיו כעס עליו ואביו ואמר: "עליך לחרוש את כל השדה, ולפני שתגמור לא תקבל אוכל!"
חשב אביו: "יעבוד אליעזר בני עבודה קשה וישכח שרצה ללכת ללמוד תורה".

- נשאל את התלמידים: האם העבודה הקשה שינתה את רצונו של אליעזר?
- נציג את קופסה 3 (תוכן הקופסה – תמונה ובה עין דומעת) ונאמר: בהמשך נראה שאליעזר שוב בוכה. נסו להבין מדוע הוא בוכה.
- נניח את תוכן הקופסה על שולחן המורה ונמשיך בסיפור.

חלק ג: מדוע אליעזר שוב בוכה?

אבל העבודה הקשה לא השכיחה מאליעזר את רצונו העז ללמוד תורה. הוא חרש במהירות את כל השדה, אך לא חזר הביתה. הוא לא חיכה אפילו רגע אחד והתחיל ללכת ברגל לירושלים. סוף-סוף הגיע לירושלים עייף ורעב, ונכנס לבית המדרש שבו למד רבי יוחנן בן זכאי עם תלמידיו. ישב אליעזר בצד והקשיב, אך לא הבין דבר כי עד כה לא למד מאומה. ישב בצד ובכה: לא בכה ללחם או למנוחה, כי אם ללמוד תורה רצה. ראה רבי יוחנן שהבחור הזר בוכה, קרא לו ושאל: "מפני מה אתה בוכה בני?" ענה לו אליעזר: "מפני שאני רוצה ללמוד תורה ולהבין כמו כל התלמידים". הסתכל בו רבי יוחנן וראה שכבר בחור גדול הוא, ולא ילד המתחיל ללמוד. שאל רבי יוחנן: "האם לא למדת עד עכשיו שום דבר?"

"לא, כלום!" ענה אליעזר.

- נשאל את התלמידים: האם יסכים רבי יוחנן ללמד את אליעזר? האם יצליח אליעזר בלימודו?
- נפתח את קופסה 4 (תוכן הקופסה - שקית עפר).
- נניח את שקית העפר על שולחן המורה ונמשיך בסיפור.

חלק ד: ריח רע וברכת הצדיק

לימד רבי יוחנן את אליעזר. אליעזר למד בחריצות וחזר על כל דבר עד שידע אותו היטב. רבי יוחנן המשיך ללמדו עוד, ואליעזר למד בחשק גדול וחזר על דברי רבו פעמים רבות עד שידע אותם יפה-יפה.

בזמן הלימוד הרגיש רבי יוחנן בריח רע שנודף מפיו של אליעזר תלמידו. ביקש רבי יוחנן לברר את מקור הריח "האם אכלת היום?" שאל רבי יוחנן. התבייש אליעזר לספר לרבו כי כבר כמה ימים לא בא אוכל אל פיו, ושתק. רמז רבי יוחנן בן זכאי לשני תלמידים, וביקש מהם ללכת לבית שבו ישן אליעזר בלילה ולברר אם נתנו לו אוכל היום. הלכו ושאלו את בעלת הבית:

"האם פה גר אליעזר?"

"כן" ענתה האישה.

המשיכו לשאול: "האם אכל אליעזר אצלכם?"

"לא, חשבנו שהוא אוכל אצל רבי יוחנן בן זכאי", אמרה האישה והמשיכה: "אבל ראיתי שהוציא משהו מן השק הזה ולעס. אולי יש שם אוכל?"
פתחו התלמידים את השק וראו שאין שם אוכל, רק עפר מן האדמה. מיהרו וסיפרו לרבי יוחנן בן זכאי.
מיד קרא לאליעזר ואמר לו:
"אליעזר בני, כשם שיצא ריח רע מפיו מפני שלא אכלת שמונה ימים, כך יצאו מפיו דברי תורה מתוקים ומאירים את העולם, כי תהיה תלמיד חכם גדול! ומהיום והלאה תאכל על שולחני".
נשאר אליעזר אצל רבי יוחנן ולמד תורה יומם ולילה. כך עשה שנים רבות, עד שהיה תלמיד חכם גדול.

שלב ב': רבם של כל ישראל (קבוצות)

אפשרות א':

- נחלק לכל קבוצה כרטיסי תמונות וקטעי סיפור (נספח 2)
- נבקש להתאים לכל תמונה את הכיתוב המתאים.
- נבקש לסדר את הכרטיסים לפי סדר המאורעות.

אפשרות ב':

- נחלק את הכיתה לזוגות (תלוי במספר התלמידים).
- נחלק כרטיס לכל זוג, ונבקש לחפש את הכרטיס התואם.
- נבקש לעמוד לפי הסדר של הסיפור.
- נבקש שכל אחד יקרא בתורו את הסיפור ויצג את התמונה המתאימה.

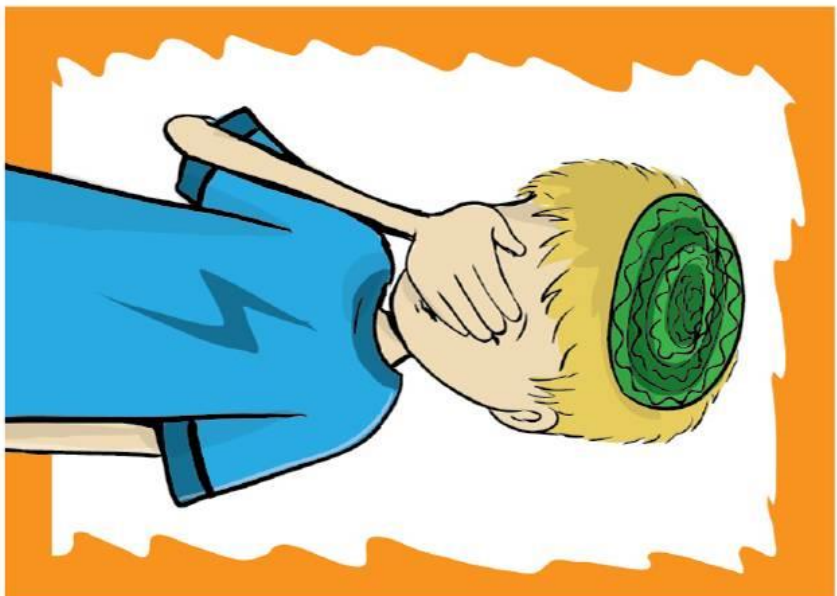
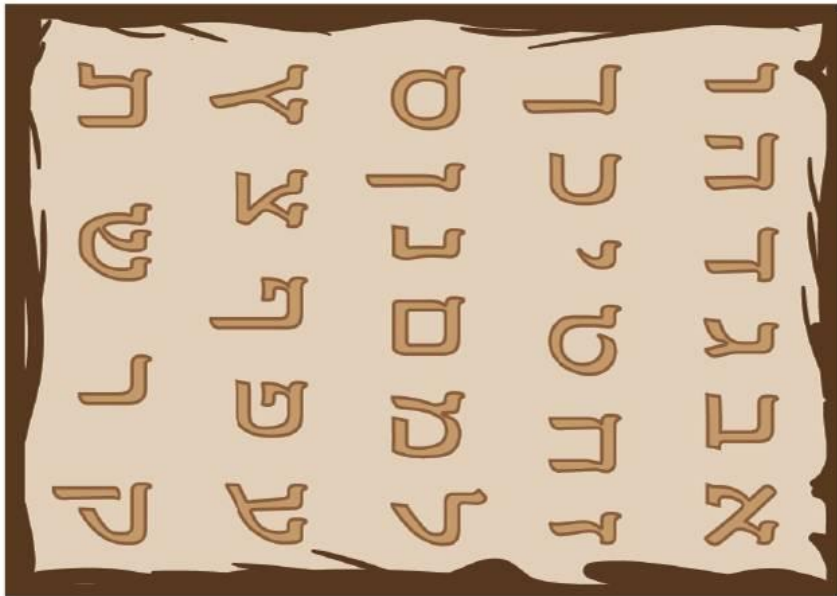
שלב ג': מזדהים עם רבי אליעזר (מליאה)

- נחלק לכל קבוצה מעטפה עם תמונות (נספח 3) או נפזר את התמונות בכיתה (הפוך מהפעילות בשלב ב').
- נבקש מכל תלמיד לבחור תמונה ולספר מדוע הוא בחר בה.

סיכום: קופסת המשאלות (מליאה ועבודה אישית)

- נחזור לקופסת המשאלות שבשלב הפתיחה.
- נאמר: התורה הייתה כל כך יקרה לרבי אליעזר בן הורקנוס עד שהוא ויתר על הרבה דברים בשביל ללמוד תורה.
- נשאל: מה אתם יכולים לעשות בשביל ללמוד יותר תורה?
- נכתוב את תשובות התלמידים (תשובות אפשריות: לא לאחר לשיעור תורה, לא לפטפט, להקשיב בשיעור, ללמוד עם אימא ואבא בבית, ללמוד עם חבר או עם אח גדול).
- נחלק פתקים ריקים ונבקש לכתוב: מה אני רוצה לעשות בשביל התורה?
- נכניס את הפתקים לקופסת המשאלות.

יום אחד עשה רבי יוחנן סעודה והזמין את כל חכמי ישראל ואת כל עשירי ירושלים.

והנה בא אורח חדש שלא הזמינו אותו: אבא הורקנוס אביו של רבי אליעזר. הוא בא להתאונן על בנו שעזב אותו לעת זקנה וברח לירושלים.

הושיבו אותו במקום של כבוד והוא רועד ומשתומם: "מדוע מכבדים אותי כל כך?"

ראה שרבי יוחנן רומז לתלמיד אחד לקום ולומר דברי תורה בפני כל האורחים. ומי הוא תלמיד זה? הלא זה אליעזר בנו!

קם רבי אליעזר ואמר דברי תורה, והיו הדברים יפים ומשמחים את השומעים כמו דברי התורה ששמעו בני ישראל בהר סיני בזמן מתן תורה.

קם רבי יוחנן בן זכאי ממקומו ונשק לרבי אליעזר על ראשו באהבה ובשמחה.

הורקנוס לא ידע מה לעשות מרב שמחה והפתעה. הוא קם ואמר לכל האורחים: "רבותי, באתי להתלונן על אליעזר בני ולהעניש אותו שלא יקבל כלום מפל אוצרותי!"

עכשו, אחרי שראיתי איזה תלמיד חכם גדול הוא, אני אומר: כל אוצרותי שכלו במתנה.

אמר רבי אליעזר: "אבא, לא בשביל כסף או כבוד באתי הנה, אלא מפני שאני אוהב ללמד תורה. את אוצרותיך תן לאחיי, אני מבקש כלום מאת ה', רק שאוכל ללמד תורה.

נשאר רבי אליעזר בירושלים ולמד תורה עד שנעשה רבם של כל ישראל.

